# Ekonomi Bilimi Yayınlarında Coğrafi Ayrımcılık mı Yapılıyor?

Ekonomi Bilimi Yayınlarında Coğrafi Ayrımcılık mı Yapılıyor adlı bu çalışma, **ekonomi biliminde akademik yayıncılığın coğrafi dağılımındaki sistematik eşitsizlikleri** analiz etmektedir. Özellikle, Harvard, Oxford ve Leuphana üniversitelerinden araştırmacıların 1980–2021 dönemine ait 451.000 makalelik veri setine dayanarak, **gelişmekte olan ülkelerin üst düzey dergilerde ciddi biçimde dışlandığı** bulgusunu ortaya koymaktadır. Çalışma, bu eşitsizliğin temel mekanizmalarının **coğrafi eşik bekçiliği (gatekeeping), paradigma hegemonyası ve atıf karteli** gibi yapısal faktörler olduğunu savunmaktadır. Türkiye'nin akademik üretim kapasitesine rağmen küresel görünürlükte geride kalması, bu **yapısal ayrımcılığın somut sonuçları** olarak sunulmaktadır. Sonuç olarak, metin bilgi üretimindeki bu adaletsiz dağılımı gidermek için hem akademisyenlere hem de yayın kurullarına yönelik **çözüm önerileri** sunmaktadır.

Bu makaleyi Spotify'da sesli olarak dinlemek için podcast'ine bu linkten ulaşabilirsiniz.

https://open.spotify.com/episode/6nsaRt0iQvTwXkVfSGi4UB?si=EkiF4IiQTs-Q0zrQUL4AzQ

Ekonomi bilimi yayınlarında gözlemlenen coğrafi ayrımcılık, kaynaklarda **sistematik yapısal eşitsizlikler** olarak tanımlanmakta ve bilginin küresel düzeyde adaletsiz dağılımına yol açan bir olgu olarak analiz edilmektedir. Bu ayrımcılık, akademik yayıncılıkta "merkez ülkeler" (özellikle ABD ve Batı Avrupa) ile "periferi" konumundaki gelişmekte olan ülkeler arasındaki derin asimetriyi yansıtmaktadır.

Bu makaleyi Youtube'da görüntülü olarak izlemek için videosuna bu linkten ulaşabilirsiniz.

İşte kaynaklarda bu konu hakkında belirtilen temel bulgular ve mekanizmalar:

## 1.1 Coğrafi Ayrımcılığın Boyutları ve Ampirik Kanıtlar

Bu alandaki temel ampirik kanıt, Harvard, Oxford ve Leuphana üniversitelerinden Aigner, Greenspon ve Rodrik (2025) tarafından yürütülen ve 1980–2021 dönemine ait 451.000 makaleyi inceleyen kapsamlı çalışmaya dayanmaktadır. Bu büyük veri seti, **ekonomi yayıncılığında gelişmekte olan ülkelerin ciddi biçimde dışlandığını** göstermektedir.

**Temel Bulgular:**

- **ABD Hakimiyeti:** Top-10 ekonomi dergilerinde yayımlanan tüm makalelerin %65'ini ABD kökenli yazarlar oluşturmaktadır, oysa ABD'nin küresel GSYİH içindeki payı yalnızca %16'dır.
- **Gelişmekte Olan Ülkelerin Dışlanması:** Gelişmekte olan ülke yazarlarının top-10

dergilerdeki payı sadece %0,6'dır. Örneğin, küresel GSYİH'nin %16'sını üreten Çin'in, top dergilerdeki yazar payı yalnızca %2,8'dir.
- **Yayınlanma Olasılığı Dezavantajı:** Atıf sayısı eşit olduğunda dahi, gelişmekte olan ülke yazarlarının top dergilerde yayımlanma olasılığı, gelişmiş ülkelere kıyasla **belirgin biçimde düşüktür**.
- **Atıf Farkı:** ABD yazarları, gelişmiş ülke yazarlarından %50, gelişmekte olan ülke yazarlarından ise iki kat daha fazla atıf almaktadır.

Bu sonuçlar, akademik yayıncılıkta **"coğrafi filtre" işlevi gören görünmez bir mekanizmanın** varlığına işaret etmektedir.

# 1.2 Yapısal Ayrımcılığın İşleyiş Mekanizmaları

Kaynaklar, gözlemlenen eşitsizliğin yalnızca bireysel önyargılardan veya kaynak/dil farklılıklarından kaynaklanmadığını, **kurumsal ve yapısal ayrımcılık** olduğunu vurgulamaktadır. Bu yapısal ayrımcılık üç temel mekanizma aracılığıyla işlemektedir:

## 1.2.1 A. Coğrafi Gatekeeping (Eşik Bekçiliği)

Ekonomi dergilerinin editör kurulları, hakem sistemleri ve yayın politikaları coğrafi olarak merkezileşmiştir. ABD ve Avrupa'daki belirli üniversiteler, editörlük pozisyonlarında ve hakem ağlarında orantısız bir güce sahiptir. Bu durum, merkez dışındaki araştırmacıların yayın süreçlerine erişimini fiilen sınırlandırmaktadır.

## 1.2.2 B. Paradigma Hegemonyası

ABD merkezli iktisadi düşünce biçimi, "evrensel" bir standart olarak sunulmaktadır. Buna uymayan, yerel bağlamlara özgü araştırmalar ise **"niche" (dar kapsamlı)** olarak sınıflandırılmakta ve sistematik biçimde değersizleştirilmektedir. Bu süreç, "bilimsel evrensellik" söylemi altında bir **epistemik tekelleşme** yaratmaktadır.

## 1.2.3 C. Atıf Karteli ve Prestij Ekonomisi

Atıf dinamikleri, bilimsel kaliteden ziyade **ağ etkileriyle ve kurumsal itibarla** şekillenmektedir. ABD ve Avrupa üniversiteleri, Bourdieu'nun kavramıyla anılan **"sembolik sermaye"yi tekelleştirmiştir**. Bu durum, görünürlük → atıf → prestij → daha fazla görünürlük şeklinde kendi kendini yeniden üreten bir döngü oluşturmaktadır.

# 1.3 Türkiye İçin Çıkarımlar ve Gözlemlenen Sınırlayıcı Mekanizmalar

Türkiye, bölgesel akranlarına (Polonya, Şili, Malezya) kıyasla oldukça geniş bir akademik ekosisteme (yazar ve kurum sayısı) sahip olmasına rağmen, küresel sıralamada orta-arkada konumlanmaktadır (RePEc Genel Sıra: 46).

Bu durum, **niceliksel akademik kapasitenin üst dergilerde niteliksel görünürlüğe dönüşmediğini** açıkça göstermektedir. Türkiye adresli ekonomi makalelerinin Q1/top-dergi payı yaklaşık %7–8 civarında kalmaktadır.

Türkiye'nin görünürlüğünü kısıtlayan üç temel mekanizma şunlardır:

1. **Dil ve Metodoloji Standardı Bariyeri:** Türkiye bağlamındaki makalelerin önemli bir kısmı yerel veri ve göstergelerle sınırlı kalmakta; bu da küresel dergilerce **"genellenebilirlik sorunu"** olarak değerlendirilmektedir.
2. **Ağ ve Görünürlük Eksikliği:** Uluslararası konferans, özel sayı veya *working paper* ağlarında düşük temsil ve hakemlik/edisyon süreçlerine katılımın azlığı söz konusudur.
3. **Konumlandırma Hatası:** Türkiye bağlamlı çalışmalarda, sonuçların evrensel teorik tartışmalara bağlanmaması, yerel çalışmaların "dar kapsamlı" olarak etiketlenmesine yol açmaktadır.

## 1.4 Sonuç ve Çözüm Önerileri

Ekonomi bilimi, incelediği "piyasa başarısızlığı", "tekelleşme" ve "bilgi asimetrisi" gibi sorunların bir benzerini kendi bilgi üretim yapısında yeniden üretmektedir. Bu durum, yapısal coğrafi ayrımcılığın sadece bilimsel değil, aynı zamanda etik bir sorun olduğunu da göstermektedir.

Bu sorunların giderilmesi için önerilen sistematik çözümler şunlardır:

**Akademisyenler için:** Uluslararası ortak yazarlık ve veri paylaşımına dayalı işbirlikleri geliştirmek; yerel araştırmaları karşılaştırmalı veya evrensel teoriye bağlayan biçimde kurgulamak ve uluslararası hakemlik süreçlerinde aktif rol almak.

**Dergiler ve Yayın Kurulları İçin:** Editör ve hakem kurullarında coğrafi çeşitliliği artırmak. "Yerel çalışmalar"ın kapsam tanımlarını genişleterek **bağlamsal değeri kabul etmek**. Ayrıca gelişmekte olan ülkelerden gelen gönderiler için dil ve yöntem destek mekanizmaları sağlamak önerilmektedir.